

доступ до публічної інформації», а також принципи визначення базових навиків медіатора та проведення сесій медіаторів викликає певну занепокоєність.

Альтернатив медіації як конфіденційної форми вирішення спорів за участі нейтральної третьої сторони (медіатора) під час дотримання визначених у т. 4 проекту принципів медіації, а саме: добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації фактично не існує. Просування цього виду вирішення спорів та конфліктів є перспективним напрямом для України.

1. Проект Закону про медіацію № 3504 від 19.05.2020 р. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=68877](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877)

2. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2018.

3. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2019. 42 с.

4. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 10. С. 86–92.

5. Кармаза О. О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 24–28.

### **Тетяна ТРЕНЬ**

курсант факультету підготовки фахівців  
для органів досудового розслідування  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

канд. юрид. наук **К. Р. Резворович**  
завідувач кафедри  
цивільного права та процесу  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

## **МЕДІАЦІЯ ЯК МЕТОД ВРЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ**

Згідно із ст. 2 Цивільного процесуального кодексу України цивільне судочинство спрямоване на здійснення справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [4]. Зі змісту цієї норми випливає, що для забезпечення ефективної охорони прав повинна бути впроваджена така процесуальна процедура провадження у справах, яка не лише здійснюватиметься на вказаних засадах, а й надаватиме можливість досягти вирішення правового питання, яке є предметом судового розгляду.

Аналіз практики інших країн свідчить про те, що в багатьох із них закріпились такі механізми вирішення спору: третейський суд, арбітраж, переговори та медіація. Провідною метою імплементації таких механізмів є, перш за все, надання особі змоги самостійно обирати спосіб ліквідації спору та скорочення рівня завантаженості національних судів. На сьогодні все більшої ваги набувають засоби саморегулювання суспільних відносин. Підвищення ініціативності та відповідальності суб'єктів цивільного обороту надає можливість державі делегувати частину своїх повноважень в окремих галузях інститутам громадянського суспільства, таким як медіації. Принагідно зазначити, що до сьогодні у Верховній Раді України вже було зареєстровано кілька проектів Закону «Про медіацію», проте вони не мали наслідком прийняття закону. Важливою подією поточного року стало прийняття Закону України «Про медіацію» № 3504 від 16.11.2021 р. [3]. Безперечно, ця подія стала суттєвим кроком до закріплення на законодавчому рівні можливості проведення процедури медіації.

Вважаємо за необхідне зазначити, що медіація – це процес переговорів, який

здійснюється за допомогою незалежного нейтрального кваліфікованого посередника – медіатора. Останній надає сторонам спору допомогу в аналізі конфліктної ситуації таким чином, щоб вони мали можливість на власний розсуд обрати такий спосіб врегулювання спору, який враховуватиме інтереси обох сторін. Треба зацентувати й на тому, що посередник безпосередньо не ухвалює рішення щодо вирішення конфлікту, а лише надає допомогу сторонам у досягненні компромісу.

Наприклад, у Великобританії просуванням медіації та підготовкою медіаторів займаються декілька організацій, серед яких лідерами є саме Британський центр ефективного вирішення спорів та Центр арбітражу та медіації. У Польщі цю функцію виконує Польський Центр Медіації. Вважаємо за необхідне запровадження і в нашій країні спеціалізованих організацій, які займатимуться імплементацією інституту медіації в українське законодавство.

Ключове місце в процесі медіації займає медіатор. Медіатор є незалежною, нейтральною, неупередженою фізичною особою, яка проводить медіацію та не уповноважений на прийняття рішення по суті спору [3]. Сутність роботи медіатора полягає в допомозі сторонам знайти оптимальний варіант вирішення справи з умовою задоволення інтересів обох сторін шляхом прийняття сторонами взаємовигідного рішення для обох сторін і у випадку успішного завершення справи – документального оформлення такої процедури (медіаційної угоди). Зважаючи на останнє, цікавим досвідом для України стало б впровадження спеціалізованих навчань, тренінгів для медіаторів, де вони могли б навчитися тактиці ведення таких переговорів.

Не можна не звернути увагу на деякі недоліки інституту медіації. До них, зокрема, належить відсутність визначення у Законі кінцевого строку медіації. Це, на нашу думку, може призвести до того, що медіація буде застосовуватися як засіб для свідомого затягування врегулювання спору. Крім того, слушним видається зауваження про те, що для надання ширшого доступу до інформації про медіаторів доречним стало б запровадження єдиного реєстру медіаторів як загальної інформаційної системи, яка міститиме дані про всіх медіаторів [1]. Також результативним було б відокремлення основних соціальних послуг посередництва та медіації в Законі України «Про соціальні послуги» для того, аби спростити доступ вразливих груп населення до соціальної послуги медіації та забезпечити дієве, економне використання ресурсів держави та громад, а також надати можливість залишення позову без розгляду за заявою позивача на будь-якій стадії судового провадження, а не тільки до початку розгляду справи по суті [2].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що медіація є однією із примирних процедур, які спрямовані на ліквідацію конфлікту. Для медіації, порівняно із судовою процедурою, не є характерною довга тривалість судових процесів, які відтермінують захист права, часто неможливість особи повною мірою відстоювати своє право, корумпованість судової системи. Однак медіація як інноваційний і нехарактерний для України правовий інститут поки не набула поширення серед української спільноти. У зв'язку з цим постає необхідність впровадження його в цивільний процес нашої країни.

1. Висновок Головного науково-експертного управління від 10.06.2020 року. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=68877](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877)

2. Висновок комітету від 01.07.2020 року. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=68877](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877)

3. Про медіацію : Закон України від 16 листопада 2021 р. № 3504. URL: [https://jurliga.ligazakon.net/news/207521\\_zakon-pro-medatsyu-priynyato-osnovn-polozhennya](https://jurliga.ligazakon.net/news/207521_zakon-pro-medatsyu-priynyato-osnovn-polozhennya)

4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.